

**Przemiany
kulturowo-oświatowe i społeczne
na pograniczu**

Studia, materiały i szkice
— w 100-lecie „Zarania Śląskiego”

Doniosłość terażniejszości rzadko jest
natychmiast rozpoznana; następuje to
dopiero o wiele, wiele później.

Arthur Schopenhauer

NR 2716

Przemiany kulturowo-oświatowe i społeczne na pograniczu

**Studia, materiały i szkice
— w 100-lecie „Zarania Śląskiego”**

pod redakcją

**WIESŁAWY KORZENIOWSKIEJ, URSZULI SZUŚCIK
i ANDRZEJA MURZYNA**

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Katowice 2010

Redaktor serii: Publikacje Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji

ROBERT MRÓZEK

Recenzent

BOGDAN CIMAŁA

Publikacja będzie dostępna — po wyczerpaniu nakładu — w wersji internetowej:

Śląska Biblioteka Cyfrowa

www.sbc.org.pl

Spis treści

<i>Do Redakcji „Zarania Śląskiego”</i> (MICHAŁ LIS)	7
KRYSTYNA HESKA-KWAŚNIEWICZ: <i>O „Zaraniu Śląskim” — wspomnienie</i>	9

Artykuły

MARIA HELENA KANIA: <i>Społeczne aspekty związane z napływem kapitału zagranicznego do gospodarki regionu Śląska Opolskiego</i>	17
MAŁGORZATA WRÓBLEWSKA: <i>Przekształcenia szkolnictwa wyższego w województwie opolskim na tle kraju w latach 1988—2006 (wybrane aspekty)</i>	28
JOANNA MYSIAKOWSKA-LENART: <i>Wizytówki we współczesnej reklamie ziemi kłodzkiej</i>	43
MIROŚŁAWA PINDÓR: <i>Teatr na pograniczu — w procesie przemian</i>	59
HENRYK DUDA: <i>Szkoły powszechne w powiecie strzeleckim (dwudziestolecie międzywojenne)</i>	75
JÓZEF SZYMECZEK: <i>Od konfesji do narodu. Konfesja Augsburska a tożsamość narodowa na Śląsku Cieszyńskim</i>	84
WITOLD MARCOŃ: <i>Sanacja śląska a autonomia śląska</i>	110
GRZEGORZ WNEŹTRZAK, SYLWIA MAGIERA-WNEŹTRZAK: <i>Rozwój sieci kolejowej na Śląsku Cieszyńskim w okresie międzywojennym</i>	170
WIESŁAWA KORZENIOWSKA: <i>Wybrane problemy pogranicza polsko-czeskiego w aspekcie dążeń narodowościowych na terenie Księstwa Cieszyńskiego (do 1918 roku)</i>	136
IŁONA GUMOLA: <i>Bohemizmy w języku polskim</i>	144

IZABELA ŁUC: <i>Dziewiętnastowieczny obraz cieszyńskiego pogranicza w sferze imienniczej</i>	148
IZABELA ŁUC: <i>Nazwiska odimienne mieszkańców Cieszyna w XIX wieku</i> . . .	160
WANDA MUSIALIK: <i>Wspomnienie — kategoria autorefleksji rzadko podejmowana przez polskich Górnoszlązaków</i>	171
EWA FONFARA: <i>Dokumentalistyka literacka Śląska z czasów II Rzeczypospolitej (monografie literackie i reportaże)</i>	177

Materiały i szkice

HELENA DANIEL-BOBRZYK: <i>Folklor muzyczny na łamach „Zarania Śląskiego”</i> .	191
EDYTA KOREPTA: <i>Janina Podlowska — poetka Ziemi Rybnickiej</i>	199
DANUTA KOCUREK: <i>Ksiądz Oskar Zawisza w służbie ludu Śląska Cieszyńskiego</i>	208
MAGDALENA FIEDOR: <i>Jerzy Szczurek — nauczyciel i redaktor „Zarania Śląskiego”</i>	214
WACŁAW KORZENIOWSKI: <i>Paweł Bocek i pszczyński epizod „Zarania Śląskiego”</i>	218
ELEONORA UDALSKA: <i>Polsko-czeskie i polsko-słowackie kontakty teatralne</i> . .	224
Noty o Autorach	230

Do Redakcji „Zarania Śląskiego”

Szanowni Państwo,

W setną rocznicę ukazania się wielce zasłużonego dla kultury polskiej na Śląsku magazynu, jakim od początku było „Zaranie Śląskie” — najpierw jako trybuna dla „pracujących już talentów” oraz „bezimiennych utworów ludu śląskiego”, następnie także jako forum promowania historii Śląskiej Dzielniczy — proszę przyjąć gratulacje za efekty dotychczasowego trudu, podjętego w przełomowym momencie naszych dziejów, oraz życzenia dalszego uporu w pracy.

Dla historyka „Zaranie Śląskie” to przede wszystkim źródło nauk wpływających z dokumentowanej na jego łamach troski o popularyzację wiedzy na temat ziemi i ludzi nad górną Wisłą i Odrą, nauk uzasadniających zatem potrzebę służby dla regionu. Jakże bowiem i dziś aktualne są konstatacje Pawła Musioła z 1929 roku: „Żyjemy w czasach, w których jak w tyglu przepala się współczesność w nową formę, a na gruncie polskim ten proces jest wprost koniecznością biologiczną. To, co jeszcze u nas jest, jest anormalnością, etyka współczesnej Polski winna była wytrysnąć ze zrozumienia niepodległości, która rzuciła na nasze barki milion obowiązków. Minął czas cierpień, t r z e b a p r a c o w a ć. Ogromny bowiem bezmiar pracy leży przed wolną Polską i to pracy, którą wykonać musi właśnie dla mocnego, wieczystego osadzenia wolności”.

Całej Redakcji, wszystkim, dzięki którym pismo powstaje, życzę więc zdrowia koniecznego do realizacji ambitnych zamierzeń kontynuowanej misji.

Michał Lis

Noty o Autorach

- DUDA HENRYK, dr, nauczyciel, Centrum Kształcenia Ustawicznego w Strzelcach Opolskich
DANEL-BOBRZYK HELENA, prof., Uniwersytet Śląski, Wydział Artystyczny w Cieszynie
FIEDOR MAGDALENA, mgr, nauczyciel w gimnazjum w Dębowcu, powiat Cieszyn
FONFARA EWA, dr, Uniwersytet Śląski, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie
GUMOLA ILONA, mgr, nauczyciel w I Liceum Ogólnokształcącym im. Bolesława Chrobrego w Pszczynie
HESKA-KWAŚNIEWICZ KRYSZYNA, prof. dr hab., Uniwersytet Śląski, Wydział Filologiczny
KANIA MARIA HELENA, dr, Politechnika Opolska
KOCUREK DANUTA, dr, Uniwersytet Śląski, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie
KOREPTA EDYTA, dr, Uniwersytet Śląski, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie
KORZENIOWSKI WACŁAW, mgr, nauczyciel w gimnazjum w Goczałkowicach-Zdroju
KORZENIOWSKA WIESŁAWA, prof. dr hab., Uniwersytet Śląski, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie
LIS MICHAŁ, prof. zw. dr hab., Uniwersytet Opolski, Wydział Historyczno-Pedagogiczny
ŁUC IZABELA, dr, Uniwersytet Śląski, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie
MARCOŃ WITOLD, dr, Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie
MUSIALIK WANDA, dr hab. prof. P.O., Politechnika Opolska
MYSIAKOWSKA-LENART JOANNA, mgr, studia doktoranckie na Uniwersytecie Opolskim
PINDÓR MIROŚŁAWA, dr, Uniwersytet Śląski, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie
SZUŚCIK URSZULA, dr hab., Uniwersytet Śląski, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie
SZYMECZEK JÓZEF, dr, Prezes Związku Polaków w Republice Czeskiej
UDALSKA ELEONORA, prof. zw. dr hab., Uniwersytet Śląski, Wydział Filologiczny
WNETRZAK GRZEGORZ, mgr, nauczyciel w Zespole Szkół Silesia w Czechowicach-Dziedzicach
WNETRZAK-MAGIERA SYLWIA, mgr, nauczyciel w Zespole Szkół Silesia w Czechowicach-Dziedzicach
WRÓBLEWSKA MAŁGORZATA, dr, Politechnika Opolska

Redaktor: OLGA NOWAK

Redaktor techniczny: MAŁGORZATA PLEŚNIAR

Korektor: LIDIA SZUMIGAŁA

Copyright © 2010 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-226-1846-2

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 14,5. Ark. wyd. 18,0.
Papier offset. kl. III, 90 g Cena 27 zł

Łamanie: Pracownia Składu Komputerowego
Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego
Druk i oprawa: PPHU TOTEM s.c.
M. Rejnowski, J. Zamiara
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław